

© 2021 Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
ISBN 978-80-558-1744-6

52. ročník medzinárodnej konferencie archeológie stredoveku Archaeologia historica 20. – 22. september 2021 Kniha abstraktov

Človek a jeho životný priestor

52. ročník medzinárodnej konferencie archeológie stredoveku
20. – 22. september 2021

Archaeologia historica
Kniha abstraktov

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KNIHA ABSTRAKTOV
52. medzinárodnej konferencie archeológie stredoveku,
20. – 22. 9. 2021

Noémi Beljak Pažinová, Zuzana Borzová (eds.)

Téma

„ČLOVEK A JEHO ŽIVOTNÝ PRIESTOR“

Kniha abstraktov 52. medzinárodnej konferencie archeológie stredoveku,
online, 20. – 22. 9. 2021, Slovenská republika
Editori: Noémi Beljak Pažinová, Zuzana Borzová

© Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Filozofická fakulta, Slovenská republika
© 2021 Katedra archeológie FF UKF v Nitre
© Noémi Beljak Pažinová, Zuzana Borzová

Príspevky neprešli jazykovou korektúrou. Za obsah a úroveň jednotlivých príspevkov zodpovedajú autori.

**Konferenciu organizuje Pamiatkový úrad SR, Katedra archeológie UKF v Nitre,
Katedra muzeológie UKF v Nitre a Národní památkový ústav**

Organizačný výbor

Martin Pristáš ¹	<i>martin.pristas@pamiatky.gov.sk</i>
Slavomír Katkin ¹	<i>slavomir.katkin@pamiatky.gov.sk</i>
Peter Bisták ¹	<i>peter.bistak@pamiatky.gov.sk</i>
Gabriel Lukáč ¹	<i>gabrieljozef@gmail.com</i>
Zuzana Borzová ²	<i>zborzova@ukf.sk</i>
Stanislava Gogová ³	<i>sgogova@ukf.sk</i>
Martin Tomášek ⁴	<i>tomasek.martin@npu.cz</i>

¹ Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

² Katedra archeológie, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

³ Katedra muzeológie, Filozofická fakulta, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

⁴ Národní památkový ústav, Praha

OBSAH

ABSTRAKTY REFERÁTOV

1. *Vplyv človeka na životné prostredie v stredoveku a novoveku*

Bešina, D.: Identifikácia historických premostení dolného toku rieky Slaná na základe <i>Notícií</i> Mateja Bela.....	17
Drnovský, P.: Příspěvek k podobě vrchnostenských sídel založených v údolní nivě na Královéhradecku.....	18
Ferenczi, L., Janovský, M., Horák, J.: The landscape impact of Cistercian granges. The case of Třebekov (Plasy Abbey).....	19
Frolíková, D.: Od velkomoravského Veligradu po dnešní Uherské Hradistě.....	20
Holas, M.: Archeologie válečné krajiny z roku 1866.....	21
Hrubý, P., Bučo, M., Duffek, P., Kočár, P., Kochan, Š., Košťál, M., Malý, K., Petr, L., Těsnohlídek, J.: Místo lesů haldy strusky a otrávená půda.....	22
Chrastina, P., Gogová, S., Bešina, D.: 3D vizualizácia úseku cisársko-kráľovskej poštovej cesty v krajine Dudvážskej mokrade (podľa projektu S. Mikovíniho z prvej polovice 18. storočia).....	23
Pristáš, M., Vojna, M.: Vznik kultúrnej vinohradníckej krajiny v podvihorlatskej oblasti a jej archeologická prospekcia.....	24

2. *Zázemie stredovekých sídiel*

Bisták, P., Kubeš, J., Tamašковиč, J., Žitňan, P., Felcan, M.: Relikty stredovekej krajiny vo Velčiciach a v Zlatne (okr. Zlaté Moravce).....	26
Čurný, M.: Sýpka vo Vinnom. Nová archeologická lokalita v priestore stredovekého a novovekého Vinného.....	27
Dvořáček, D.: Zázemí raně středověké Kouřimi.....	28
Hanuliak, M.: Špecifické zložky z vrcholnostredovekého sídliskového areálu v Nitre-Mlynárčiach.....	29
Hudáková, M., Kučerová, M.: Výskum stredovekých objektov vo Švábovciach (okr. Poprad).....	30
Nemeš, J.: Využitie stanov v stredovekom Uhorsku.....	31
Slaná, A.: Predmety dennej potreby a nástroje používané na sídliskách z 9. až 12. storočia.....	32
Sokol, S., Kasl, F.: Zázemí hradu Věžka. Fortifikace a komunikace v blízkém okolí hradu.....	33
Šimončíčová Koóšová, P., Lesák, B., Kováč, J.: „Pieskový“ a „Svinský kút“ – príspevok k zmenám funkcie priestoru a mestskej parcelácie v severozápadnom rohu stredovekej Bratislavy.....	34

Tamaškovič, J., Jakubčinová, M., Pieta, K., Borzová, Z.: Nálezy poľnohospodárskeho náradia z Bojne v svetle problematiky zázemia včasnostredovekých centier.....	35
Těsnohlídek, J., Duffek, F.: Dehtářský výrobní areál v zázemí městečka Lukavce. K vrcholně středověké exploataci a kolonizaci periferního území na západní Vysočině.....	36
<i>3. Duchovný priestor človeka v stredovekých komunitách</i>	
Budayová, L., Terao Vošková, K.: Stredoveká sakrálna architektúra v Banskej Štiavnici – architektonická interpretácia.....	38
Čovan, M.: Sakrálny priestor ako miesto nápisovej kultúry v stredoveku.....	39
Holeščák, M.: Descendus Cumanorum: vymedzenie životného priestoru Kumánov v Karpatskej kotline.....	40
Lukáč, M., Šimkovic, M.: Zaniknutá karnerová kaplnka v meste Krupina.....	41
Pomfytová, B.: Ecclesia lignea a ecclesia lapidea v stredoveku. Niekoľko poznámok k funkciám a výskytu drevených kostolov.....	42
Shbat, A., Vohryzek, S., Zimola, D.: Archeologický výzkum premonstrátskeho kláštiera v Nové Říši.....	43
Slivka, M.: Duchovný svet človeka v stredoveku (Kristianizácia východného Slovenska).....	44
<i>4. Varia</i>	
Frolík, J., Musil, J., Vepřeková, J.: Skromný dům nebo bohatě vybavená domácnost? K poznání vývoje nemovitosti čp. 39/I v Chrudimi – Filištinské ulici.....	46
Hložek, J.: Rombické šipky s trnem z jihočeských hradišť v historických, archeologických a technologických souvislostech.....	47
Jančiová, B., Repka, D.: Otázka výroby kachlíc na Oponickom hrade, okr. Topolčany.....	48
Liubun, R.: Identifikácia včasno stredovekých kultových miest v Holohoro-Kremeneckých vrchoch na Západnej Ukrajine.....	49
Martinák, M.: Identifikácia stredovekej sakrálnej architektúry v severnej časti okresu Levice.....	50
Nechvátal, B.: Vyšehradské pověsti Popelky Biliánové (1862–1941) a Hájkova kronika.....	51
Prokhnenko, I., Kaliničenko, V.: Vrcholnostredoveký kord z hradu Nyaláb v Korolevo.....	52
Ragač, R.: Život na šaštínskom hrade na prelome stredoveku a novoveku.....	53
Šteiner, P.: Identifikácia bojísk 2. svetovej vojny v teréne.....	54

ABSTRAKTY POSTEROV

Bouda, J., Hus, M., Omelka, M., Řebounová, O., Šneberger, J.: Archeologický výzkum u kostela sv. Vavřince ve Vrčeni.....	56
Bouda, J., Procházka, M.: Nález poutního odznaku nedaleko Polánky u Nepomuku.....	57
Drnovský, K.: Polykací obrázky - několik poznámek k papírovým devocionáliím 18. a 19. století na příkladu archeologického nálezu ze Semonice u Jaro- měře.....	58
Hudáková, M., Hudák, M.: Výskum Kostola Nanebovzatia Panny Márie v Spiš- ských Vlachoch (stará radnica).....	59
Loskotová, I., Jordánková, H.: Hrnčíři ve středověkém a raně novověkém Brně.....	60
Nechvátal, B.: Vyšehradské pověsti Popelky Biliánové (1862–1941) a Hájkova kronika.....	61
Orna, J., Dudková, V., Šneberger, J.: Předklášterní osídlení v Plasích.....	62
Šimunková, K., Beljak, J., Beljak Pažinová, N.: Konzumácia mäsa na hradoch vo vrcholnom stredoveku: prípadová štúdia priestorovej analýzy fau- nálnych pozostatkov areálu hradu Zvolen-Pustý hrad, Horný hrad.....	63
ZOZNAM ÚČASTNÍKOV	64

Slovo na úvod

Nosnou témou konferencie je „ČLOVEK A JEHO ŽIVOTNÝ PRIESTOR“, ktorá v najširšom slova zmysle zahŕňa v sebe od sídliskovej až po hrobovú archeológiu všetky charakterizujúce komponenty. Na pozadí globálnej celospoločenskej diskusie o ochrane životného prostredia chceme priniesť pohľad na vzájomnú interakciu človeka a prírody v nami vybranom úseku histórie ľudstva. Nejde len o tzv. históriu krajiny, ale aj o užší pohľad na dedinu (obydlie ako stred sveta), mesto, hrad či kláštor v ich časopriestorovej premene. Zaujíma nás aj štrukturálna premena hlavne prírodného prostredia antropogénnymi zásahmi (ťažba nerastných surovín, baníctvo, hutníctvo, sklárska výroba), vrátane úpravy riek (stavidlá, budovanie rybníkov, mlynov) a ciest. Do rámcového obsahu zapadá aj lesné hospodárstvo, s dokladmi výroby uhlia, dechtu, pálenie vápna a pod. Neopomíname ani obrazové umenie, priestorovú symboliku, mystickú geografiu a diskutabilné otázky vzťahu centra a periféria z pohľadu politického, ekonomického i náboženského (poriadok okolo stredu).

Vzhľadom na široko koncipovanú tému sú príspevky rozdelené do nasledovných tematických okruhov:

1. Vplyv človeka na životné prostredie v stredoveku a novoveku
2. Zázemie stredovekých sídiel
3. Duchovný priestor človeka v stredovekých komunitách
4. Varia

Pre prezentáciu výsledkov novších výskumov, či iných tém mimo nosnú tému je vyčlenená posterová prezentácia.

PROGRAM

Pondelok, 20.9.2021

09:00 – 09:10 Slávnostné otvorenie konferencie

Vplyv človeka na životné prostredie v stredoveku a novoveku

09:10 – 09:30 D. Frolíková: Od veľkomoravského Veligradu po dnešný Uherské Hradistě.

09:30 – 09:50 D. Bešina: Identifikácia historických premostení dolného toku rieky Slaná na základe *Notícií* Mateja Bela.

09:50 – 10:10 P. Drnovský: Příspěvek k podobě vrchnostenských sídel založených v údolní nivě na Královéhradecku.

10:10 – 10:30 L. Ferenczi/M. Janovský/J. Horák: The landscape impact of Cistercian granges. The case of Třebekov (Plasy Abbey).

10:30 – 10:50 Diskusia

10:50 – 11:00 Prestávka

11:00 – 11:20 P. Hrubý/M. Bučo/P. Duffek/P. Kočár/Š. Kochan/M. Košťál/K. Malý/L. Petr/J. Těsnohlídek: Místo lesů haldy strusky a otrávená půda.

11:20 – 11:40 M. Holas: Archeologie válečné krajiny z roku 1866.

11:40 – 12:00 M. Vojna/M. Pristáš: Vznik kultúrnej vinohradníckej krajiny v podvihorlatskej oblasti a jej archeologická prospekcia.

12:00 – 12:20 P. Chrastina/S. Gogová/D. Bešina: 3D vizualizácia úseku cisársko-kráľovskej poštovej cesty v krajine Dudvážskej mokrade (podľa projektu S. Mikovíniho z prvej polovice 18. storočia).

12:20 – 12:40 Diskusia

12:40 – 13:40 Obedná prestávka

Varia

13:40 – 14:00 J. Frolík/J. Musil/J. Vepřeková: Skromný dům nebo bohatě vybavená domácnost? K poznání vývoje nemovitosti čp. 39/I v Chrudimi – Filištínské ulici.

14:00 – 14:20 I. Prokhnenko/V. Kaliničenko: Vrcholnostredoveký kord z hradu Nyaláb v Korolevo.

14:20 – 14:40 P. Šteiner: Identifikácia bojísk 2. svetovej vojny v teréne.

14:40 – 15:00 Diskusia

15:00 – 15:10 Prestávka

Posterová sekcia

15:10 – 16:10

J. Bouda/M. Hus/M. Omelka/O. Řebounová/J. Šneberger: Archeologický výzkum u kostela sv. Vavřince ve Vrčeni.

J. Bouda/M. Procházka: Nález poutního odznaku nedaleko Polánky u Nepomuku.

P. Drnovský: Polykací obrázky - několik poznámek k papírovým devocionálním 18. a 19. století na příkladu archeologického nálezu ze Semonice u Jaroměře.

M. Hudáková/M. Hudák: Výskum Kostola Nanebovzatia Panny Márie v Spišských Vlachoch (stará radnica).

I. Loskotová/H. Jordánková: Hrnčíři ve středověkém a raně novověkém Brně.

B. Nechvátal: Vyšehradské pověsti Popelky Biliánové (1862–1941) a Hájkova kronika.

J. Orna/V. Dudková/J. Šneberger: Předklášterní osídlení v Plasích.

K. Šimunková/J. Beljak/N. Beljak Pažinová: Konzumácia mäsa na hradoch vo vrcholnom stredoveku: prípadová štúdiá priestorovej analýzy faunálnych pozostatkov areálu hradu Zvolen-Pustý hrad, Horný hrad.

16:10 – 16:30 Diskusia

Utorok, 21.9.2021

Zázemie stredovekých sídiel

09:00 – 09:20 M. Hanuliak: Špecifické zložky z vrcholnostredovekého sídliskového areálu v Nitre-Mlynárčiach.

09:20 – 09:40 M. Čurný: Sýpka vo Vinnom. Nová archeologická lokalita v priestore stredovekého a novovekého Vinného.

09:40 – 10:00 D. Dvořáček: Zázemí raně středověké Kouřimi.

10:00 – 10:20 P. Bisták/J. Kubeš/J. Tamašковиč/P. Žitňan/M. Felcan: Relikty stredovekej krajiny vo Velčiciach a v Zlatne (okr. Zlaté Moravce).

10:20 – 10:40 Diskusia

10:40 – 10:50 Prestávka

10:50 – 11:10 F. Kasl/P. Sokol: Zázemí hradu Věžka. Fortifikace a komunikace v blízkém okolí hradu.

11:10 – 11:30 M. Hudáková/M. Kučerová: Výskum stredovekých objektov vo Švábovciach (okr. Poprad).

11:30 – 11:50 J. Nemeš: Využitie stanov v stredovekom Uhorsku.

11:50 – 12:10 A. Slaná: Predmety dennej potreby a nástroje používané na sídliskách z 9. až 12. storočia.

12:10 – 12:30 Diskusia

12:30 – 13:30 Obedná prestávka

13:30 – 13:50 P. Šimončičová Koóšová/B. Lesák/J. Kováč: „Pieskový“ a „Svin-ský kút“ – príspevok k zmenám funkcie priestoru a mestskej parcelácie v severozápadnom rohu stredovekej Bratislavy.

13:50 – 14:10 J. Těsnohlídek/P. Duffek: Dehtářský výrobní areál v zázemí městečka Lukavce. K vrcholně středověké exploataci a kolonizaci periferního území na západní Vysočině.

14:10 – 14:30 J. Tamaškovič/M. Jakubčinová/K. Pieta/Z. Borzová: Nálezy poľnohospodárskeho náradia z Bojnej vo svetle problematiky zázemia včasnostredovekých centier.

14:30 – 14:50 Diskusia

14:50 – 15:00 Prestávka

Varia

15:00 –15:20 R. Ragač: Život na šaštínskom hrade na prelome stredoveku a novoveku.

15:20 – 15:40 B. Nechvátal: Vyšehradské pověsti Popelky Biliánové (1862–1941) a Hájkova kronika.

15:40 – 16:00 B. Jančiová/D. Repka: Otázka výroby kachlíc na Oponickom hrade, okr. Topolčany.

16:00 – 16:20 Diskusia

Streda, 22.9.2021

Duchovný priestor človeka v stredovekých komunitách

09:00 – 09:20 M. Slivka: Duchovný svet človeka v stredoveku (Kristianizácia východného Slovenska).

09:20 – 09:40 B. Pomfyová: Ecclesia lignea a ecclesia lapidea v stredoveku. Niekoľko poznámok k funkciám a výskytu drevených kostolov.

09:40 – 10:00 L. Budayová/K. Terao Vošková: Stredoveká sakrálna architektúra v Banskej Štiavnici – architektonická interpretácia.

10:00 – 10:20 M. Holeščák: Descendus Cumanorum: vymedzenie životného priestoru Kumánov v Karpatskej kotline.

10:20 – 10:40 Diskusia

10:40 – 10:50 Prestávka

10:50 – 11:10 M. Čovan: Sakrálny priestor ako miesto nápisovej kultúry v stredoveku.

11:10 – 11:30 A. Shbat/S. Vohryzek/D. Zimola: Archeologický výzkum premonstrátskeho kláštora v Nové Říši.

11:30 – 11:50 M. Lukáč/M. Šimkovic: Zaniknutá karnerová kaplnka v meste Krupina.

11:50 – 12:10 Diskusia

12:10 – 13:10 Obedná prestávka

Varia

13:10 – 13:30 M. Martinák: Identifikácia stredovekej sakrálnej architektúry v severnej časti okresu Levice.

13:30 – 13:50 R. Liubun: Identifikácia včasno stredovekých kultových miest v Holohoro-Kremeneckých vrchoch na Západnej Ukrajine.

13:50 – 14:10 J. Hložek: Rombické šipky s trnem z jihočeských hradišť v historických, archeologických a technologických souvislostech.

14:10 – 14:30 Diskusia a ukončenie konferencie

ABSTRAKTY

1. tematický okruh

Vplyv človeka na životné prostredie v stredoveku a novoveku

Identifikácia historických premostení dolného toku rieky Slaná na základe *Notíí* Mateja Bela

Daniel Bešina

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Monumentálne dielo Belových *Vedomostí* predstavuje dodnes veľmi hodnotný zdroj poznatkov pre viaceré vedné disciplíny. Mnohé informácie z *Vedomostí* sú predmetom interdisciplinárneho bádania a posúvajú naše poznanie reálií 18. storočia do vyššej úrovne. Jednou z vedných oblastí, kde možno využiť tieto poznatky je krajinná archeológia, umožňujúca vďaka vlastným metodologickým poznatkom overenie opísaných informácií. Z vedeckého projektu M. Bela boli pre naše bádanie dôležité informácie týkajúce sa premostení rieky Slaná. Výskumným zámerom bolo identifikovať zmieňané premostenia v súčasnej kultúrnej krajine s prípadnými zvyškami objektov a následne ich interpretovať a rekonštruovať vo virtuálnom priestore. Pre účely vizualizácie poznatkov boli využité softvéry využívajúce GIS prostredie a 3D modelovacie programy umožňujúce znázornenie zistených javov. Tento zámer predpokladal detailnú pramennú analýzu nielen zmienok v Belových *Vedomostiach*, ale i ďalších dostupných, najmä historických mapových podkladov. Zistené poznatky prispievajú k presnejšej rekonštrukcii cestnej siete, objektov premostení a dotvárajú tak tým obraz kultúrnej krajiny v novoveku v Gemerskej stolici.

Príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy APVV-18-0196 Vedomosti Nitrianskej stolice M. Bela (interpretácia a aplikácia).

Příspěvek k podobě vrchnostenských sídel založených v údolní nivě na Královéhradecku

Pavel Drnovský

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové, Česká republika

Příspěvek se věnuje vrcholně středověkým vrchnostenským sídlům na Královéhradecku (Čechy), které byly postaveny ve vazbě na vodní tok. Pro sledovanou oblast se jedná zejména o tvrze v povodí řeky Bystřice. Pozornost je věnována především sídlům, které bylo možné lokalizovat, a jejichž stav umožnil realizovat nedestruktivní archeologický průzkum. Důležité výsledky byly získány magnetometrickým průzkumem vybraných lokalit, který přinesl poznatky o struktuře části sídel.

The landscape impact of Cistercian granges. The case of Třebekov (Plasy Abbey)

László Ferenczi¹, Martin Janovský², Jan Horák¹

¹ Ústav pro archeologii FF, Karlova univerzita v Praze, Česká republika

² Česká zemědělská univerzita v Praze, Česká republika

There is a common assumption that medieval Cistercian monastic communities played a significant role in transforming their environments by clearing woodlands, diverting river courses, constructing fishponds, colonizing new lands etc. They were also renowned for cultivating an interest in pastoral economy, and – consequently – for collecting grants (pasture rights) to sustain their considerable livestock. This image of the order is based, however, mostly on unique, and well documented examples from Western Europe, while in those regions, which were peripheral to the Cistercian expansion, their environmental impact remains uncharted. Our paper draws on the example of Plasy Abbey (Central Bohemia), where previous research (by C. Charvátová) already offered an interpretation different from the above-described model: most of the abbey farms seem to have been established with minimal investments, having relocated the already existing rural communities, and using their lands instead of clearing new areas for cultivation.

Třebekov – a possible grange of the abbey – was situated in the boundary of Jarov. Today, the site is located deep in the woodland zone and historic maps demonstrate that this situation remained unchanged for at least the past 200 years. As attested by documentary evidence, the village was owned by the abbey in the 13th century. Its exact location remains unknown, while the remains of the possible grange farm/court have been identified and surveyed in the 1980s (Anderle, Rožmberský, Švábek 1984). Based on ceramic finds, the construction of the court (with substantial defensive features) was dated to the 14th century. By the 16th century, both the court and the village appear deserted (Rožmberský 1999). Apart from the area of the court (a propugnaculum type building with 15m long walls and a square shaped precinct with 110 by 95 m walls and adjoining stone and wood structures), there have been no detailed surveys carried out in the vicinity of the farm, in order to study its environments. In the framework of our current project, we have used state-of-the-art methodologies (LiDAR, XRF spectrometry) to investigate the landscape features and to assess soil geochemistry in the vicinity of the site, in order to find out more about the possible agricultural/industrial uses and how the historic landscape was transformed.

Od velkomoravského Veligradu po dnešní Uherské Hradiště

Drahomíra Frolíková

Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i., Česká republika

Velkomoravský Veligrad se rozkládal na území dnešního Starého Města a Uherského Hradiště. Jeho osídlení se během 9. století rozšiřovalo z pravého břehu Moravy na ostrovy I na levý břeh v poloze Sady. Po pádu Velké Moravy se osídlení opět stáhlo na výše položená místa na katastru Starého Města, v opuštěném prostoru však zůstaly stát zděné kostely. Během 11. a 12. století význam strategického místa na brodu přes řeku Moravu na cestě z Pováží na Brněnsko vzrůstal v souvislosti se vztahy mezi uherskými králi a knížaty z rodu Přemyslovců. Definitivní změnou sídelní struktury bylo založení královského města na ostrovech v r. 1257, později nazvaného Uherské Hradiště.

Archeologie válečné krajiny z roku 1866

Matouš Holas

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové, Česká republika

Příspěvek si klade za cíl přehledně představit možnosti nedestruktivního výzkumu válečné krajiny prusko-rakouské války z roku 1866 na příkladu vybraných lokalit z Královéhradeckého kraje. Analýza a rekonstrukce historické krajiny v době bitevního střetu tak může přinést mnoho nových informací a přiblížit tak potenciál vybraných lokalit pro další archeologické a interdisciplinární bádání.

Místo lesů haldy strusky a otrávená půda

Petr Hrubý¹, Michal Bučo², Petr Duffek², Petr Kočár³, Šimon Kochan², Martin Košťál¹, Karel Malý¹, Libor Petr⁴, Jakub Těsnohlídek²

¹ Ústav archeologie a muzeologie FF, Masarykova Univerzita, Česká republika

² ARCHAIA Brno z. ú., Česká republika

³ Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i., Česká republika

⁴ Ústav botaniky a zoologie PŘF, Masarykova univerzita v Brně, Česká republika

Příspěvek ukáže několik příkladů dopadu středověké báňské a hutnické činnosti na přírodní prostředí. Za tímto účelem se přeneseme na Českomoravskou vrchovinu 13. století – území na periferii přemyslovského státu a v jeho srdci zároveň. České království zažívalo v té době díky tamním ložiskům rud svůj vrchol produkce stříbra, tedy kovu, který byl vpravdě krví v žilách středověkého obchodu a hospodářství, a který také hýbal politikou. Jeho produkce však byla doprovázena znečištěním vody i půdy či bezohlednou devastací lesů jako zdroje stavebního dřeva a zejména paliva. Tyto jevy měly někdy až podobu lokální ekologické katastrofy. Jejich detailní poznání umožňují interdisciplinárně chápané archeologické výzkumy, při nichž mají významně slovo archeobotanika a geochemie.

3D vizualizácia úseku cisársko-kráľovskej poštovej cesty v krajine Dudvážskej mokrade (podľa projektu S. Mikovíniho z prvej polovice 18. storočia)

Peter Chrastina¹, Stanislava Gogová, Daniel, Bešina²

¹ Katedra historických vied a stredoeurópskych štúdií, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Slovenská republika

² Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Príspevok sa venuje aplikácii 3D (resp. 2,5D) vizualizačných metód pri verifikácii a interpretácii priestorových (technických a krajinných) kontextov zaniknutej hradskej medzi Trakovicami a Leopoldovom (leopoldovským mýtom) v okrese Hlohovec na západnom Slovensku. Havarijný stav konkrétneho úseku cisársko-kráľovskej poštovej cesty riešil projekt S. Mikovíniho z prvej polovice 18. storočia. Písomné a kartografické podklady projektovej dokumentácie, doplnené o ďalšie pramene (záverečná správa S. Mikovíniho, úradná korešpondencia) a dáta získané počas terénneho výskumu, umožnili vytvorenie modelu historickej kultúrnej krajiny Dudvážskej mokrade s danou komunikáciou. Pre účely tematickej vizualizácie boli využité softvéry využívajúce GIS prostredie a 3D modelovacie programy umožňujúce znázornenie zistených javov. Okrem základného výskumu možno dosiahnuté výsledky využiť v rámci plánovacích a rozhodovacích procesoch verejnej správy, v edukačnom procese alebo cestovnom ruchu.

Príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy APVV-18-0196.

Vznik kultúrnej vinohradníckej krajiny v podvihorlatskej oblasti a jej archeologická prospekcia

Martin Pristáš¹, Matúš Vojna²

¹ Krajský pamiatkový úrad Košice, Slovenská republika

² Tripolitana - Krajské múzeum v Prešove, Slovenská republika

Okolie Zemplínskej Šíravy, resp. podvihorlatská oblasť patria medzi tradičné vinohradnícke oblasti na Slovensku. Dnes toto územie patrí do východoslovenskej vinohradníckej oblasti a v rámci nej predstavuje michalovský a sobranecký vinohradnícky rajón. V našom príspevku sa venujeme počiatkom a postupnému rozširovaniu pestovania viniča a produkcie vína v tejto oblasti v období stredoveku a začiatkom novoveku. Prvé písomné zmienky o tunajšom vinohradníctve síce pochádzajú až z prvej polovice 14. storočia, ale vinohrady v niektorých lokalitách, ako napr. vo Vinnom existovali samozrejme už skôr. Počas nasledujúcich storočí sa vinohradníctvu v tejto oblasti (niekdajšie michalovské panstvo) začala venovať oveľa väčšia pozornosť a postupne začalo vznikať množstvo dôležitých vinohradnícko-roľníckych dedín. Pestovaniu viniča hroznorodého a produkciu vína sa v tejto oblasti venuje značná pozornosť aj v súčasnosti a tunajšie vinohrady sú už trvalou a neoddeliteľnou súčasťou panorámy Zemplínskej Šíravy a okolia.

2. tematický okruh

Zázemie stredovekých sídiel

Relikty stredovekej krajiny vo Velčiciach a v Zlatne (okr. Zlaté Moravce)

Peter Bisták¹, Juraj Kubeš², Jakub Tamaškovič³, Peter Žitňan⁴, Michal Felcan¹

¹ Pamiatkový úrad SR, Slovenská republika

² OZ Čierny hrad, Bratislava, Slovenská republika

³ Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

⁴ Rudné bane, š. p., Slovenská republika

Zlato a iné drahé kovy sa v Tribečskom pohorí ťažili už v dávnej minulosti. Jedna z najvýznamnejších oblastí ťažby a rýžovania zlata v tomto pohorí sa nachádza v katastroch obcí Velčice a Zlatno v údoliach potoka Stráňka a Čerešňového potoka. Výrazné stopy po minulej prospekcii a ťažbe, viditeľné v teréne, sa tu zachovali až do súčasnosti. O význame tohto územia v stredoveku svedčí aj to, že v relatívne malej vzdialenosti od seba vznikli v katastrálnych územiach obcí Zlatno a Velčice (okr. Zlaté Moravce) až dve fortifikácie – Čierny hrad a hrádok v polohe Kožová vo Velčiciach, ktoré kontrolovali toto územie a príľahlé komunikácie. Príspevok predkladá pokus o vyhodnotenie hospodárskeho zázemia týchto fortifikácií na základe poznatkov doterajších terénnych a archívnych výskumov, doplnených o údaje z leteckého laserového skenovania terénu. Skúmané boli stopy po banskej činnosti, zaniknutých sídlach a historických komunikáciách.

Príspevok vznikol s podporou Prioritného projektu Ministerstva kultúry SR na rok 2021 (08T 0103), projekt Dokumentačná a informačná činnosť, časť a. Pamiatkové výskumy Pamiatkového úradu SR.

Sýpka vo Vinnom. Nová archeologická lokalita v priestore stredovekého a novovekého Vinného

Marián Čurný

Zemplínske múzeum v Michalovciach, Slovenská republika

Vody Zemplínskej šíravy dnes siahajú až do katastra Vinného, obce so starou históriou a kontinuálnym osídlením od doby kamennej po novovek. Starobylosť Vinného zdôrazňujú viaceré monumentálne pamiatky – Viniansky hrad, kostol sv. Anny, ruiny kostola sv. Kríža na Senderove. Medzi ne možno zaradiť aj dnes solitérnu stavbu historickej sýpky, ktorá vznikla na začiatku novoveku ako súčasť niekdajšieho panského sídla a hospodárskeho statku. Pôvodný urbanizmus i objektovú skladbu si zástavba areálu zachovali až do konca 19. storočia, kedy sa využíval na kasárenské účely. Radikálnu zmenu vo vzhľade zastavaného priestoru a zánik väčšiny stavebných objektov prinieslo 20. storočie. Archeologický výskum sýpky vo Vinnom realizovalo Zemplínske múzeum v Michalovciach v rokoch 2018 – 2019. Príspevok informuje o niektorých výsledkoch tohto výskumu s dôrazom na osídlenie v stredoveku a novoveku.

Zázemí raně středověké Kouřimi

Daniel Dvořáček

Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i., ČR

Raně středověká Kouřim je spojovaná se dvěma na sebe chronologicky navazujícími raně středověkými centry Stará Kouřim (9.–1. polovina 10. století) a mladší Kouřim – sv. Jiří (11.–polovina 13. století), které se nacházejí v nevelké vzdálenosti od sebe. Příspěvek se bude věnovat vymezenému prostoru do 5 km od obou hradišť, který můžeme označit jako jejich nejbližší hospodářské zázemí, kde lze sledovat doklady intenzivnějšího osídlení a pohřbívání. Velká část zaznamenaných archeologických nálezů z kouřimského zázemí pochází z konce 19. a počátku 20. století. Výčet lze doplnit také o nejnovější doklady osídlení a pohřbívání učiněné v posledních třech desetiletích v rámci systematických povrchových sběrů a záchranných archeologických výzkumů, z nichž některé ještě nebyly zveřejněny.

Špecifické zložky z vrcholnostredovekého sídliskového areálu v Nitre-Mlynárčiach

Milan Hanuliak

Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenská republika

Spracúvaný nálezový fond, získaný archeologickým výskumom v roku 2000, poskytol viacero zaujímavých informácií. Patrí k nim aj nadmerne rozsiahly areál s plochou 3,94 ha. Menej potešiteľný je výskyt materiálnej kultúry zaznamenaný iba v 52 z celkového počtu 238 evidovaných objektov. Ich skladba je síce pestrá, no málo informatívna, keďže v nej figurujú najmä kolové jamy a jamovité objekty s nespresným využitím. V stredovekých usadlostiach nadmerne dôležité hospodárske zemnice, obilné zásobnice a exteriérové pece sú iba sporadické. K obytným objektom sa dajú hypoteticky pripojiť iba dve zemnice s absentujúcim interiérovým kúreniskom. V skladbe predmetného fondu chýbajú hodnotové ukazovatele, ktoré by poskytli údaje o miestnych obyvateľoch, o spôsobe ich hospodárenia. K pozitívnym náznakom patrí koncentrovaný výskyt objektov v rámci štyroch zomknutých lineárnych pásov priliehajúcich z východnej strany ku Kajsianskemu potoku.

Výskum stredovekých objektov vo Švábovciach (okr. Poprad)

Mária Hudáková¹, Marta Kučerová²

¹ Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, Slovenská republika

² Múzeum v Kežmarku, Slovenská republika

Výskum v Švábovciach priniesol objav neznámej lokality z 13. až 15. storočia. Väčšina objektov zanikla v 1. pol. 14. storočia. Švábovce vznikli ako osada nemec-kých hostí v 13. storočí. Lokalita mohla byť hospodárskym zázemím sídliska rozvíjaj-úceho sa ako svojprávne mestečko spišských Sasov. V roku 1294 prešlo vlastníctvo do rúk pánov z Hrhova, čo zmenilo vývoj. V 2. pol. 14. až 1. pol. 15. storočia po-kračovala len kováčska výroba. Objekty prevažne hospodárskeho charakteru pred-stavujú, aj s hnuiteľnými nálezmi, zaujímavé spektrum činností - kováčska dielňa, pec, zásobnicová jama, stopy po pálení vápna, kamenné odlievacie formy, kostené šidlá. V súčasnosti je v rámci projektu podporeného FPÚ realizovaný interdisciplinár-ny výskum, zameraný na analýzu nálezov a dopĺňajúci archívny výskum zameraný na zemepanského sídlo v blízkosti lokality, ktorý má objasniť aj príčiny vymedzenia a zachovania neporušeného skúmaného územia. Výsledky tohto výskumu budú súčasťou publikovanej formy príspevku.

Využitie stanov v stredovekom Uhorsku

Jaroslav Nemeš

Fakulta humanitných vied, Žilinská univerzita, Slovenská republika

V príspevku sa budeme zaoberať využitím stanov v stredovekom Uhorsku. Pokúsime sa priniesť nový pohľad na vzájomnú interakciu človeka a prírody vo vybranom úseku histórie ľudstva. V období od 10. do 16. storočia boli stany na našom území používané Slovanmi, Maďarmi, Kumánmi, Rómami, no i inými tu sídliačimi či prisťahovanými etnikami.

Stany si všimneme z rôznych aspektov. Opíšeme ich využitie ako trvalého alebo dočasného obydli, ako núdzovej náhrady strechy nad hlavou, prístrešku počas dlhého cestovania, počas vojenských výprav, presunov vojenských oddielov, či obchodníkov alebo kupcov. Predstavíme pohľad na bývanie v stanoch z hľadiska prameňov svetského a cirkevného charakteru, napr. v kráľovských nariadeniach alebo v ustanoveniach cirkevných synod a pod.

Pri výskume využijeme tri druhy prameňov, písomné pramene, archeologické pramene a ikonografické pramene. Všimneme si aj typológiu stanov, ich konštrukciu, terminológiu a výber materiálov pre ich zhotovenie. Uvedomujeme si, že náš výskum bude sťažený malým počtom zachovaných historických a archeologických zdrojov, no i obmedzeným počtom vedeckých publikácií o danej problematike v celoeurópskom meradle.

Predmety dennej potreby a nástroje používané na sídliskách z 9. až 12. storočia

Andrea Slaná

Považské múzeum, Slovenská republika

Sídliskové nálezy materiálovej skupiny predmetov dennej potreby a nástrojov ponúkajú obraz o ich reálnom používaní spoločenskými komunitami. Cieľom príspevku je poskytnúť informácie o využití týchto predmetov počas každodenných činností na sídliskách z 9. až 12. storočia v západnej časti Slovenska. Poskytujú dôležité informácie o poznaní bežného života vtedajšieho obyvateľstva, a to aj napriek menšej druhovej variabilite, či početnej zlomkovitosti oproti nálezom objaveným na pohrebiskách. Významné zastúpenie mali predmety vyrobené zo železa. Táto surovina bola opakovane využívaná a mnohé predmety po znefunkčnení bývali opätovne prekúvané a opravované. Početnými sú tiež nástroje z voľne dostupných surovín, takže sa uplatňovalo aj ekonomické kritérium. Pracovné aktivity sa sústreďovali predovšetkým na voľných priestranstvách, ale dôležité sú aj zistenia o väzbe predmetov na určité typy sídliskových objektov.

Zázemí hradu Věžka.

Fortifikace a komunikace v blízkém okolí hradu

Petr Sokol, Filip Kasl

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni, Česká republika

Obsahem příspěvku jsou dosavadní výsledky výzkumu dosud nejednoznačně či problematicky interpretovaných antropogenních objektů v okolí hradu Věžka (k.ú. Druztová u Plzně). Archeologický výzkum formou povrchového průzkumu za použití lidarů, sondáže i detektorového průzkumu přinesl zásadní poznatky k dataci a interpretaci dochované zemní fortifikace v předpolí hradu a přinesl nálezy související s vojenským obléháním v průběhu 15. století. Součástí příspěvku je také pokus o potvrzení existence v literatuře předpokládaného středověkého přívozu přes řeku Mži (dnes Berounku) a o jeho lokalizaci na základě starších nálezů tzv. převoznického kamene a říční hráze, písemných pramenů i terénního průzkumu.

„Pieskový“ a „Svinský kút“ – príspevok k zmenám funkcie priestoru a mestskej parcelácie v severozápadnom rohu stredovekej Bratislavy

Petra Šimončíčová Koošová, Branislav Lesák, Jozef Kováč

Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, Slovenská republika

Zaujímavý vývoj funkcie priestoru a parcelácie možno sledovať v severozápadnej časti stredovekej Bratislavy. Pojmom „Svinský kút“ sa označovala horná časť dnešnej Klariskej ulice, ako „Pieskový kút“ zase jej spodná časť. Blok medzi Klariskou ulicou a mestskými hradbami prešiel zložitým vývojom. Na základe archeologických výskumov v severnej časti Kapitulskej ulice a ulice Na vršku môžeme sledovať, ako sa vyvíjalo jadro formujúceho sa stredovekého mesta (13. storočie), ktorého usporiadanie následne ovplyvnilo vybudovanie hradieb a prístup k nim (prelom 13. a 14. storočia). V nasledujúcom období (14. až 15. storočie) tu stáli vedľa seba obytné domy a remeselnícke objekty. V prvej polovici 16. storočia pôsobil v tejto časti mesta dokonca mestský špitál a krátkodobo sa tu aj pochovávalo. Až na prahu novoveku došlo k rozparcelovaniu sledovaného priestoru, ako ho poznáme v súčasnosti.

Nálezy poľnohospodárskeho náradia z Bojnej vo svetle problematiky zázemia včasnostredovekých centier

Jakub Tamaškovič¹, Miriam Jakubčinová², Karol Pieta², Zuzana Borzová¹

¹ Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

² Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenská republika

Systematické vyhodnotenie poľnohospodárskeho náradia z včasnostredovekého centra Bojná I – Valy, preukázalo širokú škálu činností. Zastúpené sú aktivity spojené s obrábaním pôdy a spracovaním plodín. Podľa odkrytých kováčskych dielní, výrobného odpadu i nálezov polotovarov sa tu náradie aj vyrábalo. Väčšina náradia však nesie znaky aktívneho používania. V niekoľkých prípadoch ide tiež o reparované nástroje a či o nefunkčné predmety. Vo svetle prebiehajúcej diskusie o modeloch fungovania vzťahov centrálnych lokalít a ich zázemia preto vyvstáva otázka, nakoľko uvedené poľnohospodárske aktivity a samotné nálezy môžeme spájať s obyvateľmi hradiska Bojná I – Valy, prípadne ako a odkiaľ boli zásobovaní potravinami. Zámerom predkladaného príspevku je zhrnúť stav poznatkov v danej problematike a diskutovať o možnostiach a limitoch ďalšieho výskumu zázemia. Pozornosť venujeme najmä priestorovej distribúcií nálezov, ich vzťahom k sídliskovým objektom vo vnútri hradiska, ako aj poľnohospodárskemu potenciálu krajiny v okolí centra. Súčasťou príspevku je taktiež zhrnutie stavu poznania o štruktúre súvekeého osídlenia.

Príspevok vznikol s podporou projektu MŠVVaŠ SR VEGA 2/0083/21 Úloha materiálnej kultúry pri formovaní ekonomických a sociálnych väzieb v neskorostredovekých a novovekých komunitách.

Dehtářský výrobní areál v zázemí městečka Lukavce. K vrcholně středověké exploataci a kolonizaci periferního území na západní Vysočině

Jakub Těsnohlídek, Petr Duffek

ARCHAIA Brno z. ú., Česká republika

Záchranný archeologický výzkum při stavbě obchvatu Lukavce (okr. Pelhřimov) odkryl část dehtářského výrobního areálu z 2. poloviny 13. století. Zkoumaná lokalita je příkladem vrcholně středověké exploatace doposud řídce osídleného území vyšších poloh Českomoravské vrchoviny. V nivě Lukaveckého potoka se dochovala organicky bohatá uloženina se smýcenými pařezy a kmeny středověkého lesa. V prostoru nad inundací byly zachyceny relikty několika dehtářských pecí, obklopených menšími objekty a provozní vrstvou s četnými nálezy technické keramiky. Součástí areálu byl relikť dřevěné nádrže (močidla) a dalších objektů s makrozbytky konopí a lnu dokládající zpracování textilních plodin.

3. tematický okruh

Duchovný priestor človeka v stredovekých komunitách

Stredoveká sakrálna architektúra v Banskej Štiavnici – architektonická interpretácia

Lýdia Budayová¹, Katarína Terao Vošková²

¹Architektka – SZČO, Slovenská republika

²Fakulta architektúry, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Slovenská republika

Za posledných 30 rokov bolo vykonaných niekoľko pamiatkových výskumov stredovekých sakrálnych stavieb v Banskej Štiavnici. Na základe ich poznatkov, ktoré v príspevku sumarizujeme, tieto stredoveké sakrálné objekty architektonicky interpretujeme a teoreticky rekonštruujeme. Predmetom výskumu je architektonická podoba dvoch románskych bazilík Blahoslavenej Panny Márie a Sv. Mikuláša (a ich ďalšej podoby v gotickej stavebnej etape), gotických kostolov Sv. Kataríny, Panny Márie Snežnej a Sv. Alžbety Uhorskej, ako aj hradnej kaplnky na Glanzenbergu či radničnej kaplnky Sv. Anny v období od 13. storočia do pol. 16. storočia. Pre jednotlivé objekty je určená ich miera rekonštruovateľnosti vyplývajúca z ich miery zachovania, archívnych opisov, poznatkov z pamiatkových výskumov, dobových analógií a pod. Miera istoty v rekonštrukcii jednotlivých architektonických častí stavieb (niekedy len hmoty) je vyjadrená graficky. Výsledky výskumu dopĺňajú obraz stredovekého banského mesta, keďže lokalizácia sakrálnych objektov v urbanizme mesta indikuje aj rozsah obytnej zástavby. Nové poznatky autorky prepájajú s ich nedávnym výskumom stredovekej obytnej zástavby.

Sakrálny priestor ako miesto nápisovej kultúry v stredoveku

Miroslav Čovan

Inštitút cudzích jazykov JLF UK v Martine, Slovenská republika

Stredoveký človek bol bytostne previazaný s náboženským, v našom priestore kresťanským svetonázorom. Výtvarná prezentácia náboženského presvedčenia sa navonok prejavovala výraznou vizuálnou formou biblických výjavov, ktorá bola postupne stále viac a viac sprevádzaná textovou zložkou. Takáto nápisová kultúra v najvýznamnejšom verejnom priestore stredovekého človeka nevynikala v našich regiónoch kvantitou. O to je však dôležitejšia z hľadiska svojho významu. Veď stredoveký človek tu na rozdiel od iných písomných prameňov verejne prezentoval svoje zmýšľanie a to často v monumentálnej forme, na najexponovanejších miestach. Práve pri tomto tipe nápisovej kultúry je nevyhnutné vnímať priestor či artefakt, ktorý je nosičom textu. Veľmi často je totiž nemožné interpretovať či pochopiť samotný text bez kontextu, ktorým v sakrálnom priestore môže byť nástenná maľba, oltár, zvon či sepulkrália.

Descendus Cumanorum: vymedzenie životného priestoru Kumánov v Karpatskej kotline

Michal Holeščák

Archeologický ústav SAV v Nitre, Slovenská republika

V druhej polovici 13. storočia sa v Uhorsku objavuje nový element sídliskovej štruktúry, kočoviská či tábory Kumánov, známe z písomných prameňov, no doposiaľ nerozoznané v štandardnom archeologickom bádání. Sociálna štruktúra príchodzích nomádov bola narušená udalosťami okolo Mongolského vpádu do východných stepí a následného postupného presunu zakončeného anabázou časti utečencov v Uhorskom kráľovstve. Napriek tomu je však možné sledovať rezilienciu v udržiavaní si ich jazyka, materiálnej aj duchovnej kultúry, ako v priestore pod správou Mongolských chánov, tak v Karpatskej kotline. Príspevok sa snaží primárne o zachytenie ich životného priestoru v severnej časti Karpatskej kotliny na základe písomných a archeologických prameňov, porovnaných s topografiou. Druhým bodom je snaha o popísanie vzťahu Kumánov a ich priestoru v symbolickej rovine a ich etablovaním sa v spoločnosti, kde nebolo možné pokračovať v rovnakom životnom štýle, na aký boli zvyknutí.

Zaniknutá karnerová kaplnka v meste Krupina

Miroslav Lukáč¹, Michal Šimkovic²

¹Múzeum Andrea Sládkoviča v Krupine, Slovenská republika

²Mgr. Michal Šimkovic s. r. o., Slovenská republika

Mesto Krupina patrí medzi najstaršie mestá na Slovensku, pričom prijímalo či odovzdávalo vplyvy nielen v právnej, hospodárskej, ale aj architektonickej a duchovnej oblasti. Juhozápadne od rímskokatolíckeho kostola bol v stredoveku postavená karnerová kaplnka – vyčlenený osobitný priestor pre ukladanie kostí zosnulých obyvateľov mesta. O zachovanej podzemnej časti krupinského karnera boli prvé údaje v odbornej literatúre publikované v roku 2006. Karner má štvorcový pôdorys, pričom najbližšie analógie sú s rakúskymi karnermi a centrálnym zaklenutím na stredový pilier možno uvažovať o analógii s karnerom v blízkej Banskej Štiavnici, s ktorou má Krupina doložené dlhodobé hospodárske i umeleckohistorické vzťahy. Autori príspevku riešia rôzne otázky týkajúce karnerovej kaplnky a uvažujú o jeho zaradení do kontextu vývoja karnerových kaplniek v stredoeurópskych súvislostiach.

Ecclesia lignea a ecclesia lapidea v stredoveku. Niekoľko poznámok k funkciám a výskytu drevených kostolov

Bibiana Pomfyová

Ústav dejín umenia Centra vied o umení SAV, Slovenská republika

Hoci problematika drevených kostolov má dlhú výskumnú tradíciu, otázky spojené s ich výskytom na území Slovenska v období stredoveku zostávajú skôr okrajovou témou. Dôvodom je zrejme minimum zachovaných objektov a problematická identifikácia tých zaniknutých pri terénnych výskumoch. V zovšeobecňujúcich hodnoteniach pritom opakovane zaznieva, že drevené kostoly na rozdiel od tých murovaných nemohli byť v našom prostredí v stredoveku konsekrované, len požehnané, z čoho mal vyplývať ich nižší cirkevno-právny status. Obsahom referátu bude jednak polemika s týmto tvrdením a jednak predbežná rekapitulácia hmotných aj písomných dokladov o stredovekých drevených kostoloch na území Slovenska.

Archeologický výzkum premonstrátského kláštera v Nové Říši

Andrej Shbat¹, Stanislav Vohryzek², David Zimola³

¹Anatomický ústav 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Česká republika

²NPÚ, ÚOP v Telči, Česká republika

³Muzeum Vysočiny Jihlava, p.o., Česká republika

Nové poznatky o stavebně historickém vývoji premonstrátského kláštera v Nové Říši a počátcích osídlení v prostoru dodnes fungujícího kláštera přinesly archeologické a antropologické výzkumy prováděné v letech 2018–2021. Před založením ženského premonstrátského kláštera se v místech barokního chrámu sv. Petra a Pavla pravděpodobně nacházel starší kostel zasvěcený pravděpodobně sv. Petru s pohřby jedinců obou pohlaví a různého věku. Při něm byl, podle barokní tradice, roku 1211 založen klášter premonstrátek s kostelem Panny Marie. Budovy obou kostelů a kláštera byly přestavovány ve 14. století a poté znovu po husitských válkách, během kterých byl celý areál značně poškozen, o čemž svědčí druhotně použité gotické stavební články datované do 14. století.

Duchovný svet človeka v stredoveku (Kristianizácia východného Slovenska)

Michal Slivka

Katedra archeológie FF, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská republika

Striedanie dvoch základných štruktúr rodového a univerzálneho náboženstva v období včasného a vrcholného stredoveku. Reinterpretácia doterajších pohľadov a názorov v historickej spisbe. Pohanská a kresťanská topografia v písomných, archeologických a toponymických prameňoch. Hrobová archeológia, sakrálna architektúra a pamiatky priamo spojené s prejavom kresťanstva.

4. tematický okruh

Varia

Skromný dům nebo bohatě vybavená domácnost? K poznání vývoje nemovitosti čp. 39/I v Chrudimi – Filištínské ulici

Jan Frolík, Jan Musil, Jana Vepřeková

Regionální muzeum v Chrudimi, Česká republika

Záchranný archeologický výzkum ve Filištínské ulici v Chrudimi v letech 1996 až 1997 zkoumal parcely čtyř domů. Výzkum tehdy již zbořeného č. p. 39/I přinesl rozporné archeologické svědectví. Obsah jímek na dvoře za domem svědčil o bohatě vybavené domácnosti. Výzkum v neposklepené části domu doložil, že byl dlouho plošně nevelký a dřevěný. K vyrovnání rozdílů mezi vybavením domácnosti a podobou domu došlo až v pohusitském období.

Rombické šipky s trnem z jihočeských hradišť v historických, archeologických a technologických souvislostech

Josef Hložek

Katedra archeologie Západočeské univerzity v Plzni, Česká republika

Nově získaná kolekce rombických šipek z jihočeských hradišť rozšiřuje doposud známou kolekci těchto artefaktů, spojovaných, nejen se staromaďarskými, resp. obecně nomádkyými komunitami, ale také se slovanským a skandinávským prostředím. S jednotlivými exempláři těchto hrotů i s jejich kumulacemi v různých kontextech se pak setkáváme v různých oblastech Evropy. Exempláře nalezené v prostoru raně středověkých hradišť Hradec u Němčic a Libětice umožňují vhled do problematiky materiálových vlastností těchto militárií a jejich možné provenience.

Otázka výroby kachlíc na Oponickom hrade, okr. Topoľčany

Barbora Jančiová, Dominik Repka

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Počas piatej sezóny archeologického výskumu na Oponickom hrade v okrese Topoľčany, realizovaným Katedrou archeológie FF UKF v Nitre, bolo v juhovýchodnom rohu severnej časti nádvorja neďaleko od predpokladaného vstupu do hradu objavené torzo ílom spájaného kamenno-tehlového pravouhlého objektu s rozmermi 2,45 x 3,05 m. Ide pravdepodobne o horizontálnu pec, v blízkosti ktorej bolo nájdené veľké množstvo kompletne zachovaných či rekonštruovateľných kachlíc. Na niektorých exemplároch bolo pritom možné pozorovať stopy po nedokončení celého výrobného procesu. Doložené sú aj výpalom poškodené kusy, surovina či odpad v podobe hrudiek hliny a odrezkov a dokonca aj fragmenty jednej hlinenej formy (matrice). Celý priestor bol pravdepodobne prestrešený ľahkou strechou, ktorej pozostatky môžu predstavovať prepálené kusy dreva a zistená kolová jama. Pri interpretácii nálezovej situácie možno uvažovať o dielni na výrobu kachlíc, ktorá fungovala od 2. pol. 16. až do 1. pol. 17. storočia.

Identifikácia včasno stredovekých kultových miest v Holohoro-Kremeneckých vrchoch na Západnej Ukrajine

Roman Liubun

Katedra archeológie FF, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská republika

Holohoro-Kremenecké vrchy sa tiahnu v 170 km páse od mesta Bibrka neďaleko Ľvova až po Kremenec. Územie, ktoré pokrývajú, je bohaté na lokality, ktoré vďaka svojej topografii a výrazným terénnym dominantám umožňujú vysloviť predpoklad o ich využití v kultovom živote minulých spoločností. Tieto lokality je možné väčšinou nájsť v horách či na menších kopcoch, niektoré sa nachádzajú priamo v areáli hradísk. Viaceré z nich neboli dodnes komplexne preskúmané, v dôsledku čoho nie je možné vyvodiť jednoznačné závery o ich funkcii. V tejto práci sa pokúsime o konfrontáciu známych či nami nájdených lokalít na území Holohoro-Kremeneckých vrchov s lokalitami, kde je ich kultové využitie doložené historickými či archeologickými prameňmi. Výsledkom by malo byť vyselektovanie takých lokalít, ktoré mohli v minulosti s veľkou pravdepodobnosťou plniť sakrálny či rituálny účel.

Identifikácia stredovekej sakrálnej architektúry v severnej časti okresu Levice

Matúš Martinák

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Severná časť okresu Levice, ktorá zahŕňa územie na pomedzí niekdajšej Tekovskej a Hontianskej stolice, patrí z hľadiska poznania stredovekej sakrálnej architektúry k menej preskúmaným oblastiam. Doterajšie sporadické zmienky v literatúre odkazujúce na písomné pramene síce upozorňovali na existenciu dnes už zaniknutých stredovekých kostolov v štyroch vybraných lokalitách, ich presnou identifikáciou sa však zväčša nezaoberali. Až nedávne série geofyzikálnych výskumov v kombinácii s nedeštruktívnymi architektonickými obhliadkami pomohli odhaliť a lokalizovať viaceré neznáme stavby. Zistené pôdorysné dispozície na vybraných lokalitách v kontexte s historickými písomnými zmienkami poukazujú na fakt, že v tomto regióne je možné doložiť výstavbu sakrálnych stavieb najmä v období 12. až začiatku 14. storočia. Neskôr však podľahli masívnym stavebným úpravám alebo boli úplne asanované.

Vyšehradské pověsti Popelky Biliánové (1862–1941) a Hájkova kronika

Bořivoj Nechvátal

Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i., Česká republika

V průběhu druhé poloviny 19. století dochází k oživení vyšehradských pověstí. Čerpají ze Starých pověstí českých, výrazně rozšířených na základě RKZ a RKK, dále rozvíjením Hájkovy kroniky a sběrem mezi vyšehradskými občany (Podolí a Podskalí), jak to dělala Popelka Biliánová (1862–1941). Některé z těchto pověstí jsou zcela recentní povahy, spojené konfabulací starousedlíků. První z vyšehradských pověstí se objevují již ve sbírce, kterou vydal v roce 1883 J. V. Svátek pod názvem *Pražské pověsti a legendy*.

Vrcholnostredoveký kord z hradu Nyaláb v Korolevo

Igor Prokhnenko¹, Vitalij Kaliničenko²

¹Užhorodska narodna universita, Ukrajina

²Cernovicka narodna universita, Ukrajina

Hrad Nyaláb v Korolevo Vinogradivského regiónu Zakarpatskej oblasti Ukrajiny sa vyznačuje silným kultúrnym súvrstvím, zložitou stratigrafiou a veľkým množstvom materiálnej kultúry. Expedícia Užgorodskej národnej univerzity preskúmala hrad v rokoch 2007, 2011 až 2019.

Už v 70-tych rokoch 20. storočia bol v tejto oblasti miestnymi obyvateľmi ako náhodný nález objavený kord. Nález bol odovzdaný do Múzea Prírody v Kijeve. Išlo o dobre zachovanú zbraň s pomerne širokou čepeľou s trojuholníkovým ostrím v dolnej časti. Celková dĺžka kordu je 97,3 cm; dĺžka čepele – 81,3 cm; šírka čepele – 6,5 cm; dĺžka rukoväti – 16 cm.

Datovanie nálezu kordu z obce Korolevo je možné do konca 15. až prvej polovice 16 storočia, čo potvrdzujú najbližšie analógie z územia Európy. Objavanie vrcholnostredovekého nálezu umožňuje pozrieť sa na vojenskú históriu Zakarpatska z iného uhľa pohľadu. Odráža to zároveň zložité procesy vo vojenstve a politických dejinách Európy.

Život na šaštínskom hrade na prelome stredoveku a novoveku

Radislav Ragač

Pamiatkový úrad SR, Slovenská republika

Šaštínsky hrad (zámok) patrí tie medzi len málo známe. Radikálna baroková prestavba z prvej polovice 18. storočia a neskoršie necitlivé stavebné zásahy do veľkej miery zničili viditeľné stopy jeho starších vývinových etáp. Archívno-historickým výskumom sa nám podarilo identifikovať pomerne početné písomné pramene, najmä z ranonovovekého obdobia, ktoré nám pomáhajú spoznať jeho stavebné dejiny. V rámci czoborovskej majetkovej domény plnil šaštínsky hrad v skúmanom období oproti Holíči funkciu sekundárnej rodovej rezidencie, pomerne často býval vdovským sídlom. Majetkovými deľbami v 16. storočí a v prvej polovici 17. storočia sa jeho nevelký areál rozdelil na viacero samostatných funkčných celkov, ktoré patrili rozličným majiteľom zo spríbuznených uhorských magnátskych rodov Czobor, Révay a Bakič. Ďalšie stavebné premeny areálu si v uvedenom období vynútili priniesli stavovské povstania a protiturecké boje.

Identifikácia bojísk 2. svetovej vojny v teréne

Pavol Šteiner

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

Vojenskohistorický výskum frontových operácií na juhozápadnom Slovensku od decembra 1944 do apríla 1945 založený na štúdiu a analýze primárnych písomných prameňov je nutné rozšíriť aj o interdisciplinárne bádanie s využitím postupov iných vedných disciplín. Keďže vojnové operácie sa odohrávajú v krajinnom priestore, logicky po sebe zanechávajú v teréne stopy. Tieto stopy môžu byť zjavné, ale aj skryté pod povrchom. Hoci od ukončenia 2. svetovej vojny uplynulo už vyše 70 rokov, stále nachádzame jej pozostatky. Ide o militárie, hnutelné ale aj nehnuteľné objekty, ktoré bojujúce strany využívali pri svojich aktivitách. Tieto militárie je nutné brať, aj s ohľadom na aktuálnu legislatívu ako archeologické nálezy. Ich výskum je preto nutné realizovať archeologickým výskumom so štandardnou metodikou.

Posterová sekcia

Archeologický výzkum u kostela sv. Vavřince ve Vrčeni

Jiří Bouda¹, Miroslav Hus, Martin Omelka, Otakara Řebounová, Jiří Šneberger
Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, Česká republika

Výzkum byl vyvolán stavebními pracemi souvisejícími s rozšířením objektu místní školy v těsné blízkosti kostela sv. Vavřince v místě zrušeného původního historického hřbitova. Objev reliktu zaniklé ohradní zdi umožnil upřesnit původní rozsah hřbitova. Na zbylé ploše bylo zdokumentováno několik vrcholně středověkých zahloubených objektů včetně vápenné jámy.

V průběhu exkavace bylo odkryto 38 anatomicky uložených jedinců, kteří byli následně podrobeni základnímu antropologickému hodnocení. Jedná se o 27 dospělých a 11 nedospělých jedinců. U 14 dospělých jedinců bylo možné hodnotit pohlaví, z čehož je 6 odhadnuto jako muži, 7 jako ženy a 1 indifferenční jedinec. Výška postav hodnocených jedinců se pohybovala v rozmezí od 158 cm do 180 cm. Průměrný index zachovalosti (BRI) souboru vychází na pouhých 31 % a modus kvalitativní zachovalosti na hodnotu 3. Soubor také obsahuje celou řadu běžných i vzácnějších projevů stresu.

Pohřební výbava zachycená v rámci provedeného výzkumu se skládala ze třinácti novověkých devocionálií (sedmi náboženských medailek a šesti latinských křížků). Celkem bylo na výzkumu zachyceno sedm náboženských medailek vyrobených v rozmezí 1. pol. 18. až 1. pol. 19. století. Až na jednu sběrovou položku datovatelnou do 1. pol. 19. století lze ostatní zachycené medailky datovat do 18. století. Vedle medailek bylo na výzkumu zachyceno šest křížů (křížků) vyrobených v období přelomu 18. a 19. až 1. pol. 19. století. Tři položky ze souboru (jedna medailka a dva křížky) jsou s největší pravděpodobností zhotoveny z olova či cínu (materiálový rozbor nálezů ze souboru prozatím nebyl proveden). Vzhledem k použití méně odolného (měkkého) materiálu u těchto předmětů lze předpokládat, že byly pořízeny až v době po smrti pohřbených jedinců, v rámci vypravování samotného pohřbu.

V prostoru hrobů č. 5 a 30 se podařilo se získat soubor více než 50 drobných mincí v časovém rozsahu 1508 – 1729. K zásadním zjištěním výzkumu patří intaktně dochované středověké situace v jádru Vrčene a nahlédnutí do problematiky pohřbívání na vesnici v období raného novověku.

Nález poutního odznaku nedaleko Polánky u Nepomuku

Jiří Bouda¹, Milan Procházka²

¹ Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, Česká republika

² Ústav archeologie a muzeologie FF, Masarykova univerzita v Brně, Česká republika

Zhruba 500 m jižně od Polánky byl nalezen poutní odznak sv. Stanislava z Krakova. Krakovský biskup Stanislav ze Sczepantowa (1030–1079) byl roku 1079 zavražděn králem Boleslavem II. Smělým a v roce 1253 byl papežem Inocencem IV. prohlášen za svatého.

Jedná se dvoustrannou olověnou plaketu o průměru 43 mm. Na aversu je po obvodu jednořádkový nápis, polopostava biskupa s mitrou na hlavě a v ornátu s palliem. Po stranách obklopují biskupa na každé straně dva nad sebou stojící orli. K mitře biskupa směřuje proud 5 paprsků. Na reversu je třířádkový opis a středem prázdné plochy probíhá tenká vystupující linka.

Sv. Stanislav je patronem krakovské i řady dalších diecézí a celého Polska, kde patří k nejuctívanějším svatým.

Polykací obrázky - několik poznámek k papírovým devocionáliím 18. a 19. století na příkladu archeologického nálezu ze Semonic u Jaroměře

Pavel Drnovský

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové, Česká republika

Příspěvek na příkladu nálezu z archeologického výzkumu v Semonicích u Jaroměře přibližuje problematiku jednoho typu drobných barokních papírových tisků z 18. až 19. století, tzv. polykacích obrázků. Mezi archeologickými nálezy jde o poměrně vzácný materiál, zejména kvůli špatně se dochovávající organické výrobní surovině (papír) a funkci (obrázek sloužící ke konzumaci), který však přesto představuje významný, a kdysi široce rozšířený, hmotný projev barokní lidové zbožnosti.

Výskum Kostola Nanebovzatia Panny Márie v Spišských Vlachoch (stará radnica)

Mária Hudáková, Matúš Hudák

Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, Slovenská republika

Archeologický výskum realizovalo Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi dvoma sondami v interiéri objektu s cieľom spresniť a doplniť stavebný vývoj. Najstaršie zachytené obdobie spadá do mladšej doby rímskej až sťahovania národov. Nad pravou vrstvou ležia priamo novoveké vrstvy. Stredoveké nálezy tu teda zrejme úplne absentujú a to aj napriek tomu, že sa nachádzame v centre jedného z najstarších stredovekých mestečiek na Spiši. Architektonicko-historický výskum preukázal päť vývojových etáp kultúrnej pamiatky od stredoveku do konca 19. storočia.

Hrnčíři ve středověkém a raně novověkém Brně

Irena Loskotová, Hana Jordánková

Ústav archeologie a muzeologie FF, Masarykova univerzita v Brně, Česká republika

V posterové prezentaci budou shrnuty výsledky rešerší archivních pramenů k hrnčířskému řemeslu v Brně ve středověku a raném novověku s vazbou na archeologické doklady hrnčířské výroby.

Vyšehradské pověsti Popelky Biliánové (1862–1941) a Hájkova kronika

Bořivoj Nechvátal

Archeologický ústav AV ČR Praha, v.v.i., Česká republika

V průběhu druhé poloviny 19. století dochází k oživení vyšehradských pověstí. Čerpají ze Starých pověstí českých, výrazně rozšířených na základě RKZ a RKK, dále rozvíjením Hájkovy kroniky a sběrem mezi vyšehradskými občany (Podolí a Podskalí), jak to dělala Popelka Biliánová (1862–1941). Některé z těchto pověstí jsou zcela recentní povahy, spojené konfabulací starousedlíků. První z vyšehradských pověstí se objevují již ve sbírce, kterou vydal v roce 1883 J. V. Svátek pod názvem *Pražské pověsti a legendy*.

Předklášterní osídlení v Plasích

Jiří Orna, Veronika Dudková, Jiří Šneberger

Západočeské muzeum v Plzni, p.o., Česká republika

V letech 2014–2017 proběhl u kostela sv. Václava v Plasích záchranný archeologický výzkum. Podařilo se odkrýt hroby zahloubené do podloží, které bylo možné relativně datovat na základě jejich orientace a narušení výstavbou gotické fáze kostela. K absolutnímu chronologickému určení jedinců přispěla metoda radiokarbonového datování. Ta naznačila, že k uložení jedinců do hrobů mohlo dojít ještě před založením kláštera v roce 1144. V tom případě je možné dát existenci tohoto pohřebního areálu do souvislosti s osadou zmíněnou v zakládací listině plaského kláštera

Konzumácia mäsa na hradoch vo vrcholnom stredoveku: prípadová štúdia priestorovej analýzy faunálnych pozostatkov areálu hradu Zvolen - Pustý hrad, Horný hrad

Katarína Šimunková¹, Ján Beljak², Noémi Beljak Pažinová¹

¹ Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Slovenská republika

² Archeologický ústav SAV v Nitre, Vysunuté pracovisko Zvolen, Slovenská republika

Cieľom príspevku je predstaviť interpretácie archeozoologických analýz z vrchol-nostredovekého hradu Zvolen – Pustý hrad (Horný hrad), okres Zvolen. Zároveň sa v príspevku budeme zaoberať priestorovou analýzou faunálnych zvyškov z vybraných stredovekých stavieb ako sú obytná veža II, palác atď.

Analyzované objekty, z ktorých osteozoologický materiál pochádza sú datované do 13. až 14. storočia. Ide o obytnú vežu II, palác, koniareň a baštu vo východnej línii opevnenia. Celkovo bolo spracovaných približne 6087 fragmentov kostí o hmotnosti cca 28 kg. Popri štandardných kvantifikačných metódach (MNI, NISP a hmotnosť), bol sledovaný aj vek zvierat a relatívna kvalita mäsa zo zastúpených častí tiel. Zároveň sme prihliadali v analýze aj na samostatné objekty, ich polohu a funkciu, a tým aj rozdielnosť v zastúpení druhov u jednotlivých súborov

Príspevok vznikol s podporou Agentúry na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy APVV-17-0063.

ZOZNAM ÚČASTNÍKOV

Beljak Ján, PhD., PhD.

beljak@ife.sk

Archeologický ústav SAV, Nitra, SR

Beljak Pažinová Noémi, prof. PhD., PhD.

nbpazinova@ukf.sk

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Bešina Daniel, Mgr., PhD.

dbesina@ukf.sk

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Bisták Peter, Mgr.

peter.bistak@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Borzová Zuzana, doc. Mgr., PhD.

zborzova@ukf.sk

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Bouda Jiří, Mgr.

bouda@muzeum-blovic.cz

Muzeum jižního Plzeňska v Blovicích, p. o., ČR

Budayová Lýdia, Ing. arch., PhD.

chovancova.lydia@gmail.com

Architektka – SZČO, SR

Čovan Miroslav, Mgr., PhD.

mirocovan@gmail.com

Inštitút cudzích jazykov JLF UK v Martine, SR

Čurný Marián, Mgr., PhD.

marian.curny@gmail.com

Zemplínske múzeum v Michalovciach, SR

Dudková Veronika, Mgr.

vdudkova@zcm.cz

Západočeské muzeum v Plzni, p. o., ČR

Duffek Petr

archaiajihlava@volny.cz

Archaia Brno z.ú., ČR

Drnovský Pavel, Mgr., Ph.D.

pavel.drnovsky@uhk.cz

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové, ČR

Dvořáček Daniel, Mgr.

dvoracek@arup.cas.cz

Archeologický ústav AVČR, Praha, v.v.i., ČR

Felcan Michal, Mgr., PhD.

michal.felcan@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Ferenczi László, M.A., Ph.D.

Laszlo.Ferenczi@ff.cuni.cz

Ústav pro archeologii FF, Univerzita Karlova v Prahe, ČR

Frolík Jan, PhD., CSc.

frolik@arup.cas.cz

Regionální muzeum v Chrudimi, ČR

Frolíková-Kaliszová Drahomíra, PhD., Ph.D.

frolikova@arup.cas.cz

Archeologický ústav AVČR, Praha, v.v.i., ČR

Gogová Stanislava, doc. PhDr., PhD.

sgogova@ukf.sk

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Hanuliak Milan, PhDr. DrSc.

milan.hanuliak@savba.sk

Archeologický ústav SAV, Nitra, SR

Hložek Josef, PhDr., Ph.D.

Katedra archeologie Západočeské univerzity v Plzni, ČR

Holas Matouš, Mgr.

matous.holas@uhk.cz

Katedra archeologie FF, Univerzita Hradec Králové, ČR

Holeščák Michal, Mgr., PhD.

michal.holescak@savba.sk

Archeologický ústav SAV v Nitre, SR

Hudák Matúš, Mgr.

matus.hudak23@gmail.com

Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, SR

Hudáková Mária, Mgr.

hudakova.maria54@gmail.com

Múzeum Spiša v Spišskej Novej Vsi, SR

Hrubý Peter, Doc. Mgr., Ph.D

Petrsilberbergbau@seznam.cz

Ústav archeologie a muzeologie FF, Masarykova univerzita v Brně, ČR

Chrastina Peter, prof. RNDr., PhD.

peter.chrastina@ucm.sk

Katedra historických vied a stredoeurópskych štúdií, UCM v Trnave, SR

Jakubčinová Miriam, Mgr. PhD.

miriam.jakubcinova@savba.sk

Archeologický ústav SAV, Nitra, SR

Jančiová Barbora, Mgr.

janciovab@gmail.com

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Jordánková Hana, PhDr.

jordankova.hana@brno.cz

Archiv města Brna, ČR

Kašl Filip, PhDr.

kasl.filip@npu.cz

Národní památkový ústav, ÚOP v Plzni, ČR

Katkin Slavomír, Mgr.

slavomir.katkin@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Kučerová Marta, Mgr.

archeolog@kezmarok.com

Múzeum v Kežmarku, SR

Labuda Jozef, PhDr., CSc.

labudaj54@gmail.com

Slovenské banské múzeum Banská Štiavnica, SR

Liubun Roman, Bc.

liubunroman@gmail.com

Katedra archeológie FF, Univerzita Komenského v Bratislave, SR

Loskotová Irena, PhDr., Ph.D.

irena@phil.muni.cz

Ústav archeologie a muzeologie FF, Masarykova univerzita v Brně, ČR

Lukáč Gabriel, JUDr., Mgr.

gabriel.lukac@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Lukáč Miroslav, Mgr.

muzeum@krupina.sk

Múzeum Andreja Sládkoviča v Krupine, SR

Martinák Matúš, PhDr.

martinak.matus@gmail.com

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Menoušková Dana, Mgr.

dana.menouskova@slovackemuzeum.cz

Slovácke muzeum v Uherském Hradišti, ČR

Musil Jan, PhDr.

musil@muzeumcr.cz

Regionální muzeum v Chrudimi, ČR

Nechvátal Bořivoj, PhDr., CSc.

bnechvatal@email.cz

Archeologický ústav AV ČR, Praha, v. v. i., ČR

Nemeš Jaroslav, doc., PhD.

jaroslav.nemes@fhv.uniza.sk

Žilinská univerzita, Fakulta humanitných vied, SR

Nipčová Daniela, Mgr., PhD.

daniela.nipcova@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Orna Jiří, Mgr.

jorna@zcm.cz

Západočeské muzeum v Plzni, p. o., ČR

Pechová Lenka, Mgr.

lenka.pechova@uniba.sk

Katedra archeológie FF, Univerzita Komenského v Bratislave, SR

Pomfyová Bibiana, Mgr., PhD.

Bibiana.Pomfyova@savba.sk

Ústav dejín umenia Centra vied o umení SAV, Bratislava, SR

Pristáš Martin, Mgr.

martin.pristas@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Procházka Michal, Mgr.

milanprochi@seznam.cz

Katedra archeologie FF, Západočeská univerzita Plzeň, ČR

Prokhnenko Igor, PhD.

prokhnenkoigor@ukr.net

Uzhorodska narodna universita Ukrajina, UA

Ragač Radoslav, PhDr., PhD.

radoslav.ragac@pamiatky.gov.sk

Pamiatkový úrad SR, SR

Repka Dominik, Mgr., PhD.

dreпка@ukf.sk

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Ridegová Laura, Mgr.

laura.ridegova@culture.gov.sk

Ministerstvo kultúry SR, SR

Shbat Andrej, Mgr., Ph.D.

andrej.shbat@lf1.cuni.cz

Anatomický ústav 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, Praha, ČR

Slaná Andrea, Mgr., PhD.

slana.andrea@gmail.com

Považské múzeum v Žiline, SR

Slivka Michal, doc. PhDr., CSc.

Filozofická fakulta Univerzita Komenského v Bratislave, SR

Sokol Petr, Mgr.

sokol.petr@npu.cz

Národní památkový ústav, ÚOP v Plzni, ČR

Šimkovic Michal, Mgr.

simkovic.miso@gmail.com

Mgr. Michal Šimkovic s.r.o., SR

Šimončíková Koošová Petra, Mgr., PhD.

almos@post.cz

Mestský ústav ochrany pamiatok v Bratislave, SR

Šimunková Katarína, Mgr., PhD.

katarina.simunkova@gmail.com

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Šteger Anton, Mgr.

anton.steger@yahoo.com

Pro Arch Prospektion und Archäologie GmbH, Ingolstadt, Bavorsko, D

Šteiner Pavol, doc. PhDr., PhD.

psteiner@ukf.sk

Katedra muzeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Tamašковиč Jakub, Mgr.

jakubtamaskovic@gmail.com

Katedra archeológie FF, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, SR

Terao Vošková Katarína, Ing. arch., PhD.

katarina.voskova@stuba.sk

Fakulta architektúry, Slovenská technická univerzita, Bratislava, SR

Těsnohlídek Jakub, Mgr.

j.tesnohlidek@seznam.cz

Archaia Brno z.ú., ČR

Tomášek Martin, Mgr. PhD.

tomasek.martin@npu.cz

Národní památkový ústav Praha, ČR

Vepřeková Jana

musil@muzeumcr.cz

Regionální muzeum v Chrudimi, ČR

Vohryzek Stanislav, Mgr. et. Mgr., Ph.D.

vohryzek.stanislav@npu.cz

Národní památkový ústav, ÚOP v Telči, ČR

Vojna Matúš, Mgr.

Matus.Vojna@smail.unipo.sk

Tripolitana – Krajské múzeum v Prešove, SR

Zimola David, Mgr.

zimola@muzeum.ji.cz

Muzeum Vysočiny Jihlava, p. o., ČR

Na prednej strane obálky – zarastajúce terasové polia nad dedinou Osturňa © Daniel Bešina

Na zadnej strane obálky – pohľad na hrad Salgó (v Maďarsku) od hradu Šomoška © Daniel Bešina

Kniha abstraktov 52. medzinárodnej konferencie archeológie stredoveku

„Človek a jeho životný priestor“, 20. – 22. 9. 2021, online

Editori: Noémi Beljak Pažinová, Zuzana Borzová

Vydavateľ: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Technická úprava: prof. PhDr. Noémi Beljak Pažinová, PhD.

Návrh a realizácia obálky: Mgr. Daniel Bešina, PhD.

Vydanie: prvé, 2021

Elektronický dokument

Rozsah: 70 strán

ISBN 978-80-558-1744-6 (online)